

ГАЛИЧИНА Й ГАЛИЧАНСТВО У КОНЦЕПЦІЇ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА

У пропонованій статті схарактеризовано особливості розвитку Галичини на межі XIX – XX століть на основі аналізу праці «Галичанство» видатного галичанина зі світовим ім'ям, філософа, літературознавця, публіциста, історика та громадсько-політичного діяча XX століття – Миколи Шлемкевича.

Ключові слова: галичанство, Галичина, інтелігенція, «будителі духа», українізація.

Постановка проблеми. Галичина кінця XIX – початку XX ст. стає тим середовищем, в якому формується національно свідомо українська еліта, що чітко розуміє й усвідомлює національні, культурні, політичні потреби народу. Очоловане галицькою інтелігенцією національне відродження створило той особливий клімат, який позитивно позначився на формуванні всієї нації, визначив подальшу історію України, вплинув на розвиток і статус української мови. Західна Україна (її культура, національні ідеї, мовна практика) мала й має значний вплив на формування норм української мови, традиції і звичаї українського народу, а давнє місто Лівів завжди було і залишається важливим європейським центром, у якому розвиваються, взаємодоповнюючи одна одну, культури різних народів.

Актуальність нашого дослідження вбачаємо у тому, що детальний аналіз праці М. Шлемкевича «Галичанство» дасть нам змогу не лише глибше зрозуміти духовний світ галичан, а й дослідити особливості розвитку всього українського (культури, освіти, мови) у Східній Галичині на межі XIX – XX століть.

Стаття безпосередньо пов'язана з комплексною науковою проблемою кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі ДДПУ ім. І. Франка «Українська мова й мовлення: історія, сучасний стан, проблеми розвитку» та плановою темою відділу структурно-математичної лінгвістики Інституту української мови НАН України «Вплив соціодинаміки на систему та структуру мови: тенденції мовних змін».

Аналіз останніх досліджень. Серед праць, які розкривають окреслені проблеми, можемо назвати такі розвідки: «Современная Галиция» Леона Василевського, «Про українську мову і українську справу» Михайла Грушевського, «Чудернацькі думки про українську національну справу» Михайла Драгоманова, «Як живеться українському народові в

Австрії» Володимира Левицького, «Як пробудилося українське народне життя в Галичині за Австрії» Михайла Возняка, «Галичина в життю України», «Утворення українського коронного краю в Австрії», «Українство і москвофільство серед українсько-руського народу в Галичині» Михайла Лозинського, «Про українську літературну мову» Євгена Чикаленка й інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – на основі аналізу праці Миколи Шлемкевича *«Галичанство»*, що побачила світ 1956 року [4], схарактеризувати особливості розвитку Галичини на межі ХІХ – ХХ ст., розкрити умови формування нової творчої, щораз чисельнішої верстви світської інтелігенції, яка прагнула займати відповідне становище в громаді, впливати на розвиток свого краю і його майбутнє й неустанно боролася за духовне відродження галицького народу.

Виклад основного матеріалу. Микола Шлемкевич (нар. 27 січня 1894 р. в с. Пилява на Галичині – пом. 14 лютого 1966 р. в м. Пассейн, США) – український патріот, патріот Галичини, який завжди думками повертався до Львова «як до неминучости, як до призначення. [...] Бо велике місто-столиця – це осередок життя народу, як голова і мозок організму. [...] І всюди, куди сягало проміння Львова, була Західня Україна» [2, 5]. Голос, слово М. Шлемкевича (як він писав у передмові до ювілейного збірника «Наш Львів») – це «проста мова живих, що не потребують голосно кричати про любов і біль свого серця» [2, 6]. Ось чому наукові розвідки дослідника цікавлять сьогодні не лише учених-істориків, філософів, культурологів, а й філологів.

У названій праці М. Шлемкевич зауважував, що «галичанство, як усе людське, не є ні досконалістю, ні повною невдатністю. Усвідомити собі його суть, відчуті і бачити його прикмети й хиби – вважаємо потрібнішою річчю, ніж під тиском різних підсвідомих психічних комплексів сліпо й безкритично хвалити його, чи так само сліпо й безкритично відкидати» [4, 6].

Предметом роздумів Миколи Шлемкевича стала Галичина **«як психологічна категорія»**. Автор зазначає: «Маємо приглянутися до галичанства, як до окремої – що так висловимося – душевно-расової відміни серед українства, як до окремого типу, і спробуємо розуміти його постання, форми історичного буття, і вкінці його сучасні завдання в зв'язку з завданнями всього українства» [4, 7–8]. Оскільки все, що відбувалося в Галичині, сприяло створенню й оформленню «західньо-українського, а fortiori галицького типу» [4, 8].

Особливість України, як зауважує М. Шлемкевич, полягає у тому, що вона завжди мала багато духовних і господарських центрів, однак лише

«два з-посеред них стали особливо виразними й особливими осередками всередині українського світу: – це Київ, і Львів. [...] Отже Східною Україною називатимемо все те, що стоїть у духовно-політичному засягу Києва. Західною Україною називатимемо те, що духовно і політично оглядається на Львів» [4, 8–9].

У названій розвідці вчений розкриває душевні відмінності представників західного українства, особливості галичанства, яке завжди жило в світлі Львова. Особливу увагу звертає дослідник на листопад 1918 року, коли «на Західній Україні бачимо вперте зусилля української провідної верстви, отже *в першій мірі інтелігенції*, далі освіченого селянства і свідомого робітництва, – розбудувати і утвердити нову державу, що постанала на руїнах австрійської імперії» [4, 10] [*Розріджений шрифтом мій – С.Г.*]. І хоча усе це відбувалося на фоні спокою широких народних мас, однак «творчий патос провідної верстви, отже головно інтелігенції, був значно сильніший за силу народної стихії. Її треба було спонукувати до руху, а не втихомирювати» [4, 10], тоді як у Східній Україні народна стихія переливалася і кипіла, а провідна верства ледве встигала оформлювати, а тим більше впливати на народні стихійні рухи. У цій ситуації на заході бачимо перевагу раціональних, розумових дій, тоді як на сході – ірраціональних, стихійних рухів.

Протиставляючи твори мистецтва українського сходу, зокрема кубанця Мухіна (його композицію «Чумак», «Слава» та ін.), а з другого боку – майстра українського заходу, холмщак, духовно зв'язаного зі Львовом, Павлося (зокрема його «Материнство», «Король Данило»), Микола Шлемкевич знову зауважує, що з плином часу (з буремного 1918 р. і аж до 1942 р.) душевний стан різних частин України залишився таким же: на сході й надалі переважає «могутня і прекрасна стихійність, на заході спокійніша, скромніша, раціональна обмеженість» [4, 15]. Саме події різних історичних періодів змогли виявити і вияскравити, засвідчити і показати психічну різницю між українським сходом і заходом. Схід, степ, завжди був непевний і небезпечний, захід, ліс, уособлював спокій, батьківський дім, де в часи степової негоди українська народна родина знаходила захист [4, 21]. Однак з часом (особливо з ростом у Західній Європі міст-столиць, міст-торгівельних центрів) пріоритети змінюються, і ті, що відважніші, готові ризикувати, легші на підйом й більш емоційні, – кидають західні землі і продираються на схід, у степ, де небезпечно жити, де неспокій, зате життя вільніше і немає польської панщини [4, 23]. «На заході, – наголошує Микола Шлемкевич, – залишилося все те, що з різних причин не могло знятися з місця. [...] Отже, все спокійніше, більш слухняне до закону, менш ризикантське, сказати

б: – реалістичніше, – сиділо далі на своїй землі, хоч у чужій неволі. Це були бідніші уявою та тяжчі до руху шари, але впертіші й характерні в тому розумінні, що врісши в землю, вони не кидали її навіть за ціну повної соціальної нівеляції» [4, 24]. Це були люди, що втопилися в народі, але не зреклися своєї землі і витримали на ній до сьогодні.

У середині XIX століття у межах одностайної, соціально й інтелектуально однорідної народної маси Галичини починає «наростати нова провідна верства» [4, 27], здебільшого на ґрунті священництва. З'являються «будителі духа», на чолі з о. Маркіяном Шашкевичем. З 1848 року галичани піднімають перед владою не лише соціальні, а й національні вимоги, зароджується ідея політичної самостійності. «Руська Рада» була політичним носієм галицької ідеології, суть якої полягала у такому: «Є один, великий – тоді казали – п'ятнадцятимільйоновий (український) нарід. Тільки менша частина його знаходиться в межах австрійської монархії; значно більша частина належить до російської імперії. Одначе це один нарід із свідомістю і почуттям своєї національно-політичної єдності, якої він ніяк не зрікається. [...] Вітка українського народу, що знайшлася в межах Австрії, ... хотіла б ... з'єднання всіх українських земель, отже Галичини й Північної Буковини, ... і Угорської Руси (Карпатської України) в один український автономний коронний край» [4, 28]. Слід зауважити, що це перша й основна національно-політична ідея, яка виникла на початку XIX ст. у Галичині та якою жило галичанство аж до 1918 року (року, коли зникла Австро-Угорська імперія). Названа ідея, чи швидше мрія галичан, з 1848 і аж до 1918 р. була, за твердженням М. Шлемкевича, «сном-мрією».

Ще однією бідою, чи навіть загрозою для всього українського у Галичині, хоча й тимчасовою, було москвофільство, однак «“українство” виявилось куди радикальнішим і активнішим оборонцем перед польським засиллям, і коли те українство витворило духовно творчу і організаційно сильну провідну верству, тоді москвофільство втратило всі ідейні підстави. Воно почало передавати свої найкращі молоді ідейні сили – між ними студента Івана Франка – українству» [4, 37].

Дев'яності роки XIX століття внесли глибокі зміни у світобачення галичан, і, як слушно зазначає М. Шлемкевич, у «глухих карпатських закутинах або в тихих селах Дністрового яру ще до світової війни галицький світ поділюся на “українців” і “старорусинів”. І ще тоді могли ви зустріти на затіненому сільському кладовищі, під плакучою березою, свіжу могилу і напис на хресті, писаний етимологічним правописом [...]. Це прощався з світом і з історією представник далеких, померклих часів ...» [4, 40]. Ось чому саме **в 90-ті роки**

XIX ст. починається новий етап життя і розвитку Галичини й усього українського на західних теренах. Перед новою, тільки-но сформованою творчою українською інтелігенцією постало складне завдання – перебороти консерватизм частини своєї верхівки і пасивність народу, підняти рівень його знань і самооцінки з метою активного впливу на долю краю.

У кінці XIX ст., коли капіталізм прийшов і до Галичини, починають рости її міста, збільшується державна адміністрація, а сини священиків, багатих і середніх селянських родин почали вдаватися до світських занять, оскільки в Австрії нижчі урядові щаблі стали доступними і для українців, а тому «посилати синів до школи, середньої і вищої, це був добрий вклад капіталу, і селянин часто не вагався продати частину поля, щоб – як говорилося тоді – вивести сина в пани» [4, 44]. Саме так зробив і незаможний коваль, коли скерував свого сина Івана в гімназію до Дрогобича і «став його син паном і володарем духа свого народу, Іваном Франком» [4, 45].

Галицька інтелігенція мала міцні знання, здобуті не лише в університетах Львова чи Чернівців, а й інших освітніх центрах Західної Європи (зокрема у Граці, Відні, Празі, Кракові, Варшаві, Вроцлаві, Познані, Любліні, Лодзі, Жешові та ін.). Одухотворена філософським позитивізмом і природничим монізмом, нова світська українська інтелігенція на чолі з Іваном Франком розпочала глибоку духовну революцію в Галичині. І хоча старий патріархальний світ не хотів здаватися і тримав оборону, та все ж революція перемогла. Її вислідом стало «зосвітчення – секуляризація духа, його поляризація, коли вже поруч віри розум і наука стають рівнорядними силами. І вислідом її була секуляризація суспільства і всього життя» [4, 48]. Етап оновлення і суспільних змін, який колись очолювали передові українські священики, продовжила світська інтелігенція, яка почала епоху нової доби в історії галицького суспільства. Галичанство, що отримало у 90-ті роки XIX ст. нове оформлення, вже на початку XX ст. іде швидкими кроками вперед як у духовному, так і в політичному напрямі, а тому відбувається культурний і політичний поступ усього українського в Галичині.

На початку XX століття саме Іван Франко і Митрополит Андрей Шептицький стали в Галичині уособленням поєднання нових ідей у новому світі, де світське і мирське (*sacrum et profanum*), знайшли точки дотику, об'єдналися і стали прикладом для наслідування.

Українська світська інтелігенція кінця XIX – початку XX ст. була ще «дуже молодою суспільною верствою. Кожен її член мав ще на

селі батьків, чи брата, сестру, чи дальших рідних, і кожен духовно і життєвими привичками почував себе зв'язаним із селом. Тож усі ті ферії, святкові і літні, звичайно проводила та інтелігенція по рідних домах по селах. А це означало постійну близину до народу, його жури і його потреб. Та міська інтелігенція почувала себе дома на селі, а в місті, чужому тоді – польсько-жидівському – вона була представником-амбасадором українського світу, що навколо. Вона приносила в місто українські звички, український стиль життя. Вона, пристосовуючися до нових міських обставин, одночасно пристосовувала місто до себе. Вона **почала українізувати його не тільки мовою, але духом і стилем**. Інтелігенція в вільнішій австрійській упорядкованості життя не мала почуття меншецінності супроти чужонаціонального міщанства. Це була здорова верства, що вийшла з українського села здобувати для нього місто, а не топитися в ньому» [4, 54 – 55].

Ці зауваження М. Шлемкевича підтверджує й Анна Франко-Ключко, яка у статті «Ставлення мого батька до селян (Спеціальна ювілейна стаття для жур. «Життя і Школа»)» писала: «В Дрогобичі І. Франко пізнав інший світ. *Світ міста, що дав йому так багато цікавих спостережень і роздумів.* [...] Літо проводив Іван Франко у батьків на селі, як теж Різдвяні та Великодні ферії проводив вдома. Місто не потрапило його відчужити від села. [...] Вечорами сходилися його ровесники а то й старші парубки чи газди та жінота, щоб послухати, як Івась читає книжки, привезені з міста» [3, 3]. Згодом «письменник своїм власним прикладом разом із горсткою друзів – пробивали вільний шлях до душі народу. Вони у вільний час ходили по селах – спершу в Дрогобиччині, а опісля далі і збирали вечорами сільську молодь та читали їм твори українських письменників, співали пісень, давали концерти і відчити. Це приваблювало до них не тільки молодь, але й старших, які дивувалися тому, що *молодь, яка вчиться у місті «на панів» іде в село, цікавиться долею селянина та його життям-буттям. Це були одні з перших контактів української інтелігенції зі селом. Із цього була обопільна користь, бо освідомлювано наших селян і заохочувано інших інтелігентів вивчати і любити наш нарід*» [3, 5]. Усе життя Іван Франко закликав інтелігенцію, яка здобула освіту й академічні дипломи, щоб вона не відгороджувалася від рідного народу, його мови, звичаїв, але йшла в народ і «сплачувала братам-хліборобам свій довг, щирою й мозольною працею на народній, запущеній ниві...» [3, 5].

Повертаючись у міста, натхненні рідною землею, захоплені ідеями європейських університетів, вони привозили нові скарби ідей і боролися за духовне відродження галицького народу. Домівки священників ставали культурними осередками, тут дискутували, читали нові українські поезії, новели, повісті, «в тих товариствах плекалася стара, галицька і буковинська пісня Вербицького, Матюка, Воробкевича. [...] поставали нові пісні Остапа Нижанківського і Дениса Січинського. [...] для тих товариств творили і члени «Молодої Музи», як Василь Пачовський, Петро Карманський, Михайло Яцків. Ці осередки були мініатюрними палатами галицького ренесансу» [4, 56] в убогих галицьких умовах тих часів. Священики, відкриті для нових думок та ідей, були непохитними у вірі, а тому були представниками здорового консерватизму, тим міцним фундаментом, який під натиском нових ідей утримував порядок духа і життя й не давав духові і суспільству втратити власний ґрунт під ногами. Вони ставали меценатами й духовними натхненниками передової галицької молоді.

Проте скрізь у Галичині (її політичному житті, науковому розвитку, мовотворчому становленні, освітній діяльності) відчувалася присутність її генія – Івана Франка. Ось як про це пише М. Шлемкевич: «А над усім тим духовним процесом носився великий дух творця, найбільш досвідчуваного долею і в тому трагічному значенні її вибранця, дух Івана Франка» [4, 58]. У ті роки, – констатує вчений, – «Західня Україна створила в духові те, що здобуло їй признання з боку такої живої, і значно багатішої в цьому напрямі Східньої України. Виразником такого братнього признання був амбасадор Києва у Львові, професор Михайло Грушевський» [4, 57]. І хоча життя галичан було вже у привітніших, проте й далі затхлих і припліснених цісарсько-королівських кімнатах, і хоча будні проходили в «обмежених умовинах життя і обмежених об'рях духа. Ми жили тісними, одні галицькими, другі буковинськими, чи карпато-українськими журами» [4, 57], та все ж під впливом духовної революції кінця XIX ст. галицьке суспільство рухалося вперед до нових форм життя під керівництвом свого вчителя і «Мойсея» – Івана Франка. Однак, зауважує М. Шлемкевич, при всьому поступі духа на початку XX ст. у Галичині поети, мистці, учені були самотні серед людей, незважаючи на те, що саме ці люди, галицька інтелігенція, готували підґрунтя для утвердження української державності, яка на українському Заході перестала існувати ще в XIV столітті.

У тяжкі 1917 – 1919 рр. галичани вийшли у широкий український світ і вдихнули повітрям далеких просторів українського степу й української історії, відчули смак свободи й утвердилися в бажанні твори-

ти єдину державу, у якій вони – її природна, хоча й своєрідна, складова. Галичани чітко усвідомили, що їх роль і завдання допомагати втілювати в життя раціональні ідеї і почини Східної України, Києва. Саме з Наддніпрянщини приходили в Галичину нові думки («заплідні мислі»), як це бувало вже не раз. Згадаймо хоча б вплив Т. Шевченка на відродження Західної України, вплив М. Драгоманова на духовну революцію очолювану Іваном Франком й ін. Проте заслугу Галичини вбачаємо у тому, що вона завжди сприймала, підтримувала і втілювала у життя ідеї наддніпрянців і при цьому жила духовно в їх тіні. «В цьому була наша сила. І поки ми були вірні тому нашому завданню, ми здобували собі – хай не завжди любов – то все ж пошану і признание всієї України» [4, 70–71].

Двадцять років ХХ ст. – це перехідний період, коли українська Галичина, знаходячись у «совєтській» і польській окупації, однак духовно підтримувана емігрантами, живе ідеєю недавно здобутої самостійності. В усіх сферах життя галичани прагнуть самостійності. У «культурницькій ділянці Наукове Товариство ім. Шевченка продовжує працю, як самостійна науково-дослідча установа, тоді ще в живому зв'язку з Київською, Українською в той час, Академією. – Український Тайний Університет, якого професорський штаб рекрутував саме з членів НТШ, – це монумент самостійницьких тенденцій на високо шкільному полі. – «Рідна Школа» відбудовує сітку нижчих і середніх шкіл, спертих виключно на пожертви народу і його вітки в Америці. – Вкінці «Просвіта» своїми читальнями, театральними гуртками, самоосвітніми курсами веде масову освіту в самостійницькому дусі. Кадрів для цієї праці постачає частинно Тайний Університет, а головню Український Вільний Університет і Український Технічно-Господарський Інститут у Чехословаччині, де число українських студентів доходило до 2200, і також німецькі університети, передовсім віденський, який на початку 20-х років мав найвище в своїй історії число українських студентів: – кількасот! Це ж недавні старшини і рядовики переходили новий вишкіл в університетах і політехніках, щоб продовжувати боротьбу. В змінених обставинах вони далі розбудовують, закріплюють, і обороняють українське *незалежне* життя» [4, 73 – 74]. Речники галицьких партій у сеймі 1928 р. заявили, що їх державою є українська держава, а столицею не Варшава, а Київ. Уся Україна у ці роки живе ідеєю соборної самостійності й культурної незалежності. Українці ще не знають, що їх чекатиме залізна завіса 30-х років, однак якось інтуїтивно відчуваючи зміни не на краще, саме в Галичині відбувається «народження іншої сили, як антитези давнім і як виразника духа і політики нового покоління і в новій ситуації напередодні 30-х років»

[4, 79]. Тією силою стає націоналізм, оскільки політика Польщі і Росії була спрямована на денаціоналізацію українства, на перетворення його в малопольське плем'я чи малоросійство.

У 30-ті роки велася політика на знищення душевних і фізичних основ українства в Галичині, вівся наступ на інтелігенцію і передове селянство, селянську родину, душу, релігію, звичаї, мораль; були намагання знищити духовні авторитети галичан: Драгоманова, Франка, Грушевського; дорога на Схід була щільно забита, а тому українство вимушене було піти в підпілля, яке «ставало в Галичині того часу своєрідною новою Запорізькою Січчю» [4, 87].

Галичина тужила за Східною Україною, мріяла віддати себе вимірній Україні. Однак і Наддніпрянська Україна, і Галичина прийшли у 1941 рік як «дві розколоті і розсварені сестриченьки» [4, 92]. Подальшу їх долю й історію ми знаємо, однак, застерігає М. Шлемкевич, мусимо пам'ятати про українців в еміграції, які «здалеку від життя України живуть у своїх гетто, неначе музейні експонати, звичаї, говори, привички, яких край уже не знав і не знатиме» [4, 93].

Висновки. Отож, у кінці XIX – на початку XX ст. відбувся процес щораз дальшого і глибшого «осхіднячення» Західної України, отже і Галичини, але водночас розпочинається процес «оґаличанення» Східної України. Українська духовність на українському заході і сході, знищувана різними тоталітарними режимами, вистояла, для того щоб сьогодні знову знайти в собі сили і відродитися. «Йде взаємне наближення, уподібнення укладу життя і укладу духа. Соборність стає не тільки географічним і державно-політичним поняттям, але й психологічним. [...] Вважаємо моральним обов'язком українства у вільному світі піддати свої ідеології й організаційні форми радикальній ревізії-проверці. Це передумова очищення себе і нашого життя від сумних тіней тих часів. [...] Ніколи в новіші часи не були ми такі одностайні, такі близькі. Двері глибокої соборности у взаємному розумінні і взаємній любові відкриті тепер навстяж. Тільки “полки погані” застарілих мислей і форм і зв'язаних із ними амбіцій і провин – заступають дорогу. “Потопчімо ті полки погані” – і свідомість, і совість повторюють слова Франка. І тоді з роз'ясненими очима і щирим серцем увійдемо в ті відчинені двері» [4, 103 – 108].

М. Шлемкевич вірив у світле майбутнє своєї знедоленої Батьківщини, вірив, що виплекана на межі XIX – XX століть українська інтелігенція знайде в собі сили вистояти у непростій боротьбі за розвиток української мови, культури, держави, що зветься – Україна.

1. Историчний портал Інституту історії України НАН України – Режим доступу: <http://www.history.org.ua>

2. Наш Львів: Ювілейний збірник 1252 – 1952. – Нью-Йорк : Видавництво «Червона калина», 1953. – 215 с.

3. Франко-Ключко А. Ставлення мого батька до селян (Спеціальна ювілейна стаття для жур. «Життя і Школа») // Життя і Школа. – 3 – 6 (103 – 106), березень – червень, 1966. – Рік XII. – С. 2 – 5.

4. Шлемкевич М. Галичанство (Пам'яті учителя Івана Франка в 100 ліття народин) / Життя і Мислі. Книжка третя / М. Шлемкевич. – Нью-Йорк – Торонто, 1956. – 120 с.

This article author determined features of Galicia at the turn of the XIX – XX centuries by analyzing work «Galychanstvo» outstanding Galician of world renown, philosopher, literary critic, essayist, historian and political figure of the twentieth century – Mykola Shlemkevych.

Keywords: *galychanstvo, Galicia, intellectuals, «adherents of the spirit», ukrainization.*

Ірина Гоцинець (Дрогобич)

АСОЦІАТИВНІСТЬ ТА ОБРАЗНІСТЬ У СЕМАНТИЧНІЙ СТРУКТУРІ СЛОВА

Статтю присвячено ролі асоціативності у формуванні семантичної структури слова як частини вокабуляра, як однієї з ознак творчого мислення, творчого процесу. Розглянуто асоціацію як компонент внутрішньої форми слова, що лежить в основі всього названого і яка позначає сам процес творення думки. Проаналізовано загальномовні асоціації як вияв взаємодії мовного матеріалу на рівні смислу та семантичної подібності, а також “накладання” на логіко-поняттєвий зміст вербального знака певної експресії як вторинного змісту.

Ключові слова: *асоціація, асоціативність, внутрішня форма слова, вторинна номінація, експресія, образ, образність, семантична структура слова.*

Постановка проблеми. За останні десятиліття в українській лінгвистичній літературі помітно зросла кількість досліджень, у рамках яких об'єктом мовознавчого аналізу стають синтагматичні та парадигматичні зв'язки концептуальних мовних знаків, складників різнотипних систематизованих угруповань слів. Вони засвідчують продуктивність, актуальність функціонально-стилістичного розгляду мовних явищ, що стимулює активне вивчення семантичного потенціалу й обширу слова у художньому тексті. У працях цього типу здійснено